

Fitxa 8 Categories gramaticals i funcions sintàctiques

L'oració és la unitat mínima de comunicació completa. Els seus elements indispensables, encara que de vegades els trobem elidits, són el subjecte i el predicat que han de concordar en gènere i nombre. L'oració simple té un sol verb (**Les eleccions són diumenge**) i l'oració composta en té més d'un perquè és la unió de més d'una oració (**Quan votis, estaràs escollint els teus representants europeus**).

L'oració està formada per paraules que s'agrupen en sintagmes i la sintaxi s'ocupa d'estudiar-ne les relacions i les funcions.

Els sintagmes són unitats que expressen un significat global complet encara que no tenen un sentit complet, a diferència de l'oració. Els sintagmes nominals (SN) tenen com a nucli un nom i els sintagmes verbals (SV) tenen com a nucli un verb: **Les eleccions + són diumenge**.

SN

SV

Categories gramaticals

Podem agrupar les paraules en diverses categories gramaticals:

- Noms: són mots que representen o designen una persona, un animal o cosa (ja sigui concreta o abstracta). Ex.: **fill, gat, museu, museologia**.
- Adjectius: són mots que acompanyen un substantiu i que li afegixen alguna característica. Concorren en gènere i nombre amb el nom al qual acompanyen. Ex.: **blanc, meu, quart**.
- Articles: són mots que acompanyen el nom, el determinen i n'indiquen el nombre i el gènere. Ex.: **el, un**.
- Verbs: són mots que expressen accions, estats d'ànim, processos, etc. Els podem classificar en copulatius (**ser, estar, semblar**) i en predicatius que, alhora, es divideixen en transitius (**cantar**), intransitius (**arribar**), reflexius (**rentar-se**) i recíprocs (**escriure's**).
- Pronoms: són mots que substitueixen altres mots que han aparegut abans o que queden sobreentesos. Ex.: **ell, que, li**.
- Preposicions: són partícules invariables que enllacen un element sintàctic amb el seu complement. Ex.: **a, de, en, amb**.
- Conjuncions: són partícules que relacionen o bé mots o bé oracions. Ex.: **perquè, quan, si**.
- Adverbis: són mots que modifiquen el significat d'un verb, d'un adjectiu o d'un altre adverbí. Ex.: **bé, avui, aquí, no, sí**.

Funcions sintàctiques

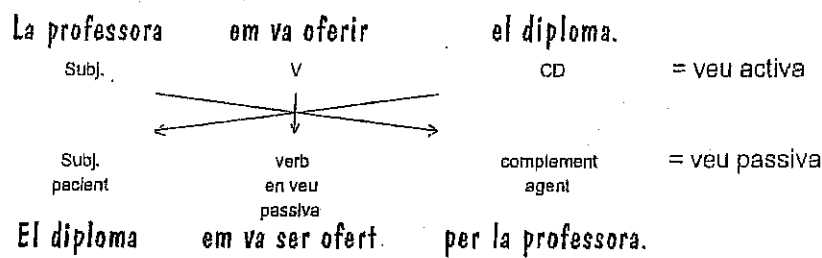
- Subjecte (Subj.): és l'ésser (persona, animal o cosa) sobre el qual el verb diu alguna cosa.
L'administrativa escriu a màquina. La pantalla de l'ordinador era d'alta definició.
- Determinant (Det.): els mots que exerceixen aquesta funció marquen el grau de determinació que té el nom i, alhora, el gènere i el nombre. Ex.: **el llibre** (sabem quin llibre és), **una carpeta** (en pot ser una qualsevol).

Fitxa 8

- Complement del nom (CN): mot o mots que afegeixen característiques al nom al qual acompanyen i n'amplien el significat. Ex.: La pantalla de l'ordinador (ens diu quina pantalla).
- Atribut (Atr.): és el complement verbal dels verbs copulatius (ser, estar i semblar). Aquests verbs són un pur nexa entre el SN subjecte i l'atribut i no afegeixen un significat especial.

Els prestatges eren de caoba vermella.

- Complement directe (CD) (també s'anomena objecte directe): aquest complement no el podem trobar mai acompanyant verbs copulatius. Hi ha un tipus de verbs, els que s'anomenen predicatius transitius, que necessiten aquest complement. Podeu reconèixer el CD perquè es pot substituir per un pronom feble i perquè si transformem l'oració de veu activa a veu passiva es produeix un canvi en els elements de la frase:

Atenció! El CD es relaciona directament amb el verb, sense necessitat de posar-hi cap preposició. Hi posem la preposició a només quan el CD és un pronom personal fort i, opcionalment, quan el CD és tot o tothom.

Avisem els nois (als nois).

Ens esperava a nosaltres.

El noi va saludar a tothom.

També es pot posar la preposició a si la frase queda ambigua.

El molestava, el gos al nen.

- Complement indirecte (CI) (també s'anomena objecte indirecte): és el complement que expressa la finalitat o la destinació de l'acció del verb. S'introdueix amb les preposicions a i per a. Pot complementar verbs copulatius i verbs predicatius.

Telefona a l'encarregat dels cursos per informar-te'n.

- Complement predicatiu (CP): només complementa verbs predicatius.

La Maria és tranquil·la → La Maria ho és.

Atribut

Atribut

La Maria caminava tranquil·la → La Maria hi caminava.

CP

CP

No és un mer adjectiu que acompanya el nom (amb el qual concorda en gènere i nombre), ja que es pot substituir per un pronom feble. Té doble funció perquè complementa el verb i un nom, que pot ser el subjecte de l'oració o el CD.

Trobo el document justificat.

CP

Fitxa 8

- Complement preposicional d'objecte (CPO) (també s'anomena complement preposicional regit o de règim preposicional): hi ha una sèrie de verbs que regeixen una preposició determinada. El complement que va introduït per aquesta preposició s'anomena CPO. Ens indica l'objecte sobre el qual recau l'acció del verb.

Verbs que tenen CPO:

contribuir	a	pensar	en	parlar	de
renunciar		afanyar-se		saber	
dedicar-se		complaure's		adonar-se	

- Complement circumstancial (CC): complementa el verb afegint-hi les circumstàncies en què ocorre l'acció. Poden ser de temps, lloc, manera, quantitat i companyia.

Principals funcions sintàctiques que poden fer les categories gramaticals

- Nom**
- Subjecte: **El Miquel** escriu cartes per als clients.
  - CN → en aposició: **Jordi Pujol, president de Catalunya.**
→ introduït per la preposició **de**: **Anell d'argent.**
  - CD (sense preposició normalment): **Escriu cartes.**
  - CI (introduït per les preposicions **a** o **per a**): **Escriu cartes per als clients.**
  - Atribut → introduït per la preposició **de**: **Sóc de Barcelona.**
→ no introduït per la preposició **de**: **Aquella noia sembla la teva companya.**
  - Predicatiu: **El meu germà s'ha fet capellà.**
  - CC (amb preposició): **Treballava amb eficàcia.**
  - CPO: **Penso en els alumnes.**
- Article**
- Determinant
- Adjectiu**
- CN: **El núvol blanc.**
  - Determinant (demostratiu, possessiu, quantitatiu, interrogatiu/exclamatius): **Quin llibre t'interessa?**
  - Subjecte (si un article el substantiva): **El vermell de les galtes era intens.**
  - Subjecte (possessiu, demostratiu, indefinits i quantitatiu quan es refereixen a un nom sobreentès): **El seu és millor. Aquest no m'agrada.**
  - Predicatiu: **Els treballadors es mostren alegres.**
- Verb**
- Nucli del predicat: **El Joan menja.**
  - Formes no personals
    - Infinitiu → Subjecte: **Menjar és un plaer.**
→ CN: **Porta la màquina de fer forats.**
→ CD: **Els proposen treballar a l'SCS.**
→ Atribut: **El nostre objectiu és arribar a conclusions fiables.**
→ CC (amb preposició): **En entrar el cap va callar tothom.**
    - Participi → CN: **La brusa estripada.**
→ Atribut: **Els marcs són esmaltats.**
→ Predicatiu: **Els nens s'han quedat adormits.**

Fitxa 8

Gerundi → CN: **Vaig veure uns camions transportant hortalisses.**
 → CC: **Hi anaven corrent.**

- Pronom
- relatiu (vegeu Fitxa 5).
  - interrogatiu → subjecte: **Qui és?**
  - personals forts
    - CD (introduïts per la preposició a): **Ens esperava a nosaltres.**
    - CI (introduïts per preposició a o per a): **Comprava pastissos per a ells.**
    - Atribut: **Em penso que és ell.**
    - CC (introduïts per preposició): **Anirem amb ells.**
    - CPO: **No es recorda d'ell.**
  - pronoms febles (vegeu Fitxa 2).
- Adverbis
- CC: **Treballem aquí. Hi anirem avui.**

Estructura de l'oració simple

